

Veiledningstime fiskeri:

Økosystembasert forvaltning

Begrepsavklaring:

- Hva er et «økosystem»
 - Naturmangfoldloven: et mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem, der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer fungerer i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet
- Hva betyr det at forvaltningen skal være økosystembasert? Hvordan definere målet for forvaltningen?
 - Den samlede miljøpåvirkning skal ikke være større enn at økosystemenes struktur, funksjonsmåte og produktivitet blir opprettholdt og det biologiske mangfoldet bevart.
 - hensynet til økosystemets opprettholdelse må danne «den ytre ramme» for all virksomhet som belaster økosystemet
 - hensynet til økosystemet på den ene siden og de økonomiske interessene, og næringsinteressene på den andre, vurderes samlet og avveies
 - vedtak etter de forskjellige sektorlovene må underlegges den felles ramme og samordnes
 - To sentrale virkemidler: adaptiv forvaltning (refleksivitet) og bruk av areal- og strategiske planer
 - Hva er alternative forvaltningssystemer? Verneområder, artsvern, artsbasert forvaltning, bruk av begrensede miljøindikatorer
- Den generelle litteraturen og relasjon til økosystembasert forvaltning
 - Hva er relasjonen mellom økosystembasert forvaltning og bærekraftig utvikling? – materielt
 - Hva er relasjonen mellom økosystembasert forvaltning og «integrasjonsprinsippet» (inndragning av miljøhensyn i alle slags beslutningsprosesser) – prosessuelt
 - Hva med livssyklus og miljømerking? – prosessuelt

Hva er økosystemer i en fiskerisammenheng?

- Stedegne vs migrerende vs. ana-/katadrome
- Skillet mellom havbunn, vannsøyle og overflate/luft
- ...

Hva slags typer bruk av marine ressurser – økosystemtjenester

- Høsting: Fiske og fangst, taretråling, bioprospektering
- Konkurrerende arealbruk – oppdrett, kraftproduksjon, transportleder

Hva er de sentrale påvirkningsfaktorene overfor økosystemene?

- Petroleum og CO2 lagring
- Oppdrett
- Gruveavfall
- Skipsfart
- Klimaendringer
- Havforsuring
- Vindkraft
- Kabler og rørledninger

Bruk av «forvaltningsplaner» - helhetlig forvaltning

- Barentshavet og Lofoten (2005-6, rev. 2010-11)
- Norskehavet (2008-9)
- Nordsjøen og Skagerrak (2012-13)

Kompetansedeling mellom sentrale miljømyndigheter og fagmyndigheter

Grad av fragmentering:

- Bugge nevner 20 lover!
- Bugge: fokus på pbl og nml!
- Lovene gir muligheter, men i begrenset grad plikter
- Dårlig samordning utenfor pbl-området.

Grensedragning mellom havressursloven og naturmangfoldloven

Geografiske grenser – naturmangfoldloven § 2

Verneområdetematikk

- Hvilke områder er spesielt viktige? Gyte og oppvekstområder
- Hvordan verne
- Problemet med treige verneprosesser

Kompetansedeling mellom sentrale, regionale og lokale myndigheter

Grensedragning mellom havressurs- og naturmangfoldloven, og pbl

- pbl. til 1 NM utenfor grunnlinjen
- betydning som koordinerende lov!

Hovedtrekk ved havressursloven

Formålet § 1:

berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet og å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna.

Forvaltningsprinsipp og grunnleggende hensyn § 7:

Ved forvaltninga av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet skal det leggjast vekt på

- a) ei føre-var-tilnærming i tråd med internasjonale avtalar og retningslinjer
- b) ei økosystembasert tilnærming som tek omsyn til leveområde og biologisk mangfald
- c) ein effektiv kontroll med hausting og anna utnytting av ressursane
- d) ei formålstenleg fordeling av ressursane, som mellom anna kan medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna
- e) ei optimal utnytting av ressursane som er tilpassa marin verdiskaping, marknad og industri
- f) at haustingsmetodar og reiskapsbruk tek omsyn til behovet for å redusere moglege negative verknader på levande marine ressursar
- g) at forvaltningstiltak er med og sikrar det materielle grunnlaget for samisk kultur.

Relasjon til deltakerloven – dimensjonering av flåten og fordeling av rettigheter, mulighet til å begrense deltakelse i bestemte fiskerier: § 21

Internasjonale rammer

UNCLOS

Fiskeriavtaler: Globale, regionale og bilaterale

- Avtalen om kontroll med fiske på det åpne hav
- FN-avtalen om gjennomføring av Havrettskonvensjonen vedrørende vandrende fiskestammer
- Konvensjonen om fiske i det Nordøstlige Atlanterhav (NEAFC)
- Konvensjonen for bevaring av laksestammen i Nord-Atlanteren (NASCO)
- "Bilaterale" avtaler om fiske, særlig med EU, Island og Russland – fordeling av fiskeressurser ++

Miljøavtaler: generelle og artsspesifikke, samt forurensningsorienterte

- Den internasjonale Hvalfangstkonvensjonen
- Den Nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen (NAMMCO)
- Konvensjonen om bevaring av truede arter i Europa (Bernkonvensjonen)
- OSPAR-konvensjonen om vern av miljøet i Det nordøstlige Atlanterhav

Økosystemtilnærming som relevant i alle avtaletypene! Plikten til å gi tilgang til overskuddsressurser. Plikten til å basere fordeling på vitenskapelige kriterier om hva som er tilgjengelig.

Økosystembasert forvaltning av marine fiskeressurser

Hva er alternativer til økosystembasert?

- Artsbasert forvaltning basert på «Maximum sustainable yield?»
- Artsbasert forvaltning basert på virkninger for bestemte økosystemer

Hvordan håndtere rettighetsspørsmål? Hvem eier de biologiske ressursene?

- Fellesressurser, eksklusivitet? Statens ressurser? Allmenning? Ørebech om menneskerettighetssaken
- Bilaterale fordelingsavtaler, industrialisering av fiske, relasjon til historisk fiske – kyststater vs. flaggstater og friheter på det åpne hav
- Særlige problemstillinger mht migrerende arter – Art. 8 i 1995-avtalen
- Historisk fiske – hvor lenge og under hvilke omstendigheter skal det gjelde?
- Uttalelse fra FNs menneskerettighetskomite om de omsettelige islandske fiskekvotene

Betydning av markedsregulering av omsetning av fisk

- Er eller bør markedet være styrende? Hvor viktig er markedet og markedsmekanismene?
- Råfiskloven, hvem eier, minstepris
- Landingsplikt, relasjon til arbeidsplasser og landbasert virksomhet
- Landingsnekt

Betydning av forvaltningsplanene som koordineringsverktøy mellom myndighetene! Får konsekvenser for praktiseringen av lovgivningen.

- Behov for å rettsliggjøre forvaltningsplanene?
- Trenger vi en planleggingslov for havområdene
- Utviklingen i EU-retten – hva med EØS-avtalen?

Betydning av endringer i utbredelse som følge av klima- og miljøendringer

- Makrell som «case» - Peter Ørebechs artikkel: utvikling i migrasjonsmønster
- Hvordan forholde seg til «nye» kyststater?
- Rett til høsting, plikt til samarbeid om forvaltning

Adaptiv forvaltning

Økosystemtjenesteperspektiv

Temaet nøkkel- eller indikatorarter:

- Sjøfugl som indikator?

Leseveiledning

Bugge, Hans Christian: Har vi de rettslige redskapene som trengs for en god forvaltning av våre havområder?

Generell artikkel som bør leses nøye

Henriksen, Tore og Alf Håkon Hoel: Determining Allocation: From Paper to Practice in the Distribution of Fishing Rights Between Countries.

Generell artikkel som bør leses nøye

Ørebech, Peter: The “Lost Mackerel” of the North East Atlantic – The Flawed System of Trilateral and Bilateral Decision-making.

Mer illustrative artikkel, ikke behov for detaljkunnskap

Ørebech, Peter: Islendinger på hugget: Den ytre allmenningen enda en gang.

Konkret artikkel om eiendomsrett og menneskerettigheter, illustrerer viktig perspektiv

Bull, Kirsti Strøm: Fisket i saltvann – betraktninger rundt rettighetsspørsmål

Konkret artikkel om rettigheter og lokalbefolkning i et historisk perspektiv, også interessant om fiskerigrensesaken